

Notat om Cartagena-protokollens 4. partsmøde (MOP4) 12. – 16. maj 2008

Cartagena-protokollen om biosikkerhed under Biodiversitetskonventionen handler om sikkerhed ved handel og transport af levende genmodificerede organismer (LMO'er) over landegrænser. Protokollen giver bl.a. det enkelte land mulighed for at tage stilling til indførsel af GMO'er i landet. Danmark og EU ratificerede protokollen d. 27. august 2002. I april 2008 er der 146 parter til protokollen.

De vigtigste emner på det 4. partsmøde til Cartagena-protokollen gennemgås nedenfor:

Ansvar og erstatning

Der har fra protokollens start været stor uenighed om rækkevidden og indholdet af ansvaret for skader forårsaget af grænseoverskridende handel med LMO'er, også indenfor EU. På det første partsmøde i 2004 blev der startet en proces, hvorefter en juridisk ekspertgruppe skulle se på regler og procedurer på området. Det har været hensigten med processen, at arbejdsgruppen skulle indstille et udkast til beslutning om regler og procedurer for ansvar for og genopretning af skader forårsaget af grænseoverskridende handel med LMO'er til det fjerde partsmøde. På MOP4 forventes parterne at vedtage regler på området på baggrund af den juridiske ekspertgruppes udkast.

Kommissionen har ved en rådsbeslutning fået mandat til at føre forhandlingerne på EU's vegne. Danmark støttede vedtagelsen af beslutningen. Af direktiverne til mandatet fremgår det, at Kommissionen skal sikre, at internationale regler og procedurer for ansvar for og genopretning af skader forårsaget af grænseoverskridende handel med LMO'er skal være i overensstemmelse med EU ret, herunder miljøansvarsdirektivet og produktansvarsdirektivet. Endvidere skal Kommissionen tage højde for udviklingslandenes kapacitet på området. Når det gælder valg af instrument, hvormed reglerne tænkes gennemført, vil kommissionen arbejde for en såkaldt to trins tilgang til forhandlingerne. EU's udgangspunkt til forhandlingerne vil være at arbejde for et ikke bindende instrument som trin et. Såfremt det i forhandlingsprocessen viser sig, at der ikke kan opnås enighed herom, vil EU som trin to åbne op for at støtte et resultat med bindende regler for så vidt der sigtes mod ikke civile retlige ansvarsregler. Kommissionens linje i forhandlingerne vil ikke have økonomiske konsekvenser for Danmark.

Danmark anser vedtagelsen af en international ramme for at sikre afhjælpning og genopretning af skader forårsaget af grænseoverskridende handel med GMO'er som en forudsætning for Cartagena-protokollens succesfulde gennemførelse. Forhandlingerne på området har indtil videre været meget vanskelige og emnet vurderes at blive partsmødets mest centrale punkt.

Risikovurdering og – håndtering

Helt centralt i protokollen står princippet om, at importlande skal have mulighed for at kræve en risikovurdering og dermed træffe beslutning om import af GMO'er på et veloplyst grundlag. Det er imidlertid ikke alle lande, som har den nødvendige viden og det tekniske grundlag for at foretage sådanne risikovurderinger. Parterne har i forbindelse med tidligere partsmøder iværksat en række initiativer, hvilket bl.a. har medført, at der i dag er vejledende materiale om udførelsen af risikovurderinger tilgængeligt via internet- portalen Clearingscentret for Biosikkerhed.

Danmark og EU vil på partsmødet arbejde for at styrke indsatsen for vejledning om risikovurderinger og risikohåndtering, for derved at styrke importlandenes muligheder for at træffe en veloplyst og sikker beslutning om indførslen af GMO'er til deres territorium.

Danmark vil i den forbindelse ikke støtte nedsættelsen af et nyt permanent organ til at se på materiale om risikovurdering og –håndtering og man vil påpege vigtigheden af at behandle risikovurderingsaspekter adskilt fra risikohåndtering.

Clearingscentret for Biosikkerhed (BCH)

International vidensdeling har fra de første forhandlinger været fremhævet som et væsentligt udkom af protokollen, og der har til stadighed været enighed om, at BCH'en skulle være centrum for informationsudvekslingen under protokollen. Rent praktisk er der tale om en hjemmeside (www.cbd.int/biosafety/bch.shtml), der fungerer som en central portal til de oplysninger, protokolens parter og sekretariatet gør tilgængelige. Hver part skal udpege et nationalt "focal point", der er ansvarlig for, at en række nærmere bestemte oplysninger gøres tilgængelige på BCH.

På det fjerde partsmøde vil parterne blive præsenteret for en fremskridtsrapport for det arbejdsprogram, der er vedtaget for BCH'en, og kan om nødvendigt bidrage med vejledning for BCH'ens funktioner og aktiviteter. Som opfølgning på det første partsmøde oprettede Danmark en Internet portal, det danske center for biosikkerhed (www.mst.dk/Genteknologi/Clearingcenter+for+Biosikkerhed/), hvor relevant materiale er lagt ud. Danmark har også overført relevant materiale til den centrale portal (<http://bch.cbd.int/>). EU godkendte LMO'er indberettes til den centrale portal af EU Kommissionen. Danmark anser BCH'en for et vigtigt element i protokollens succesfulde gennemførelse og støtter BCH'ens videreudvikling.

Opbygning af kompetence og brugen af "Roster of Experts"

Kapacitetsopbygning inden for biosikkerhed er en afgørende forudsætning for gennemførelsen af protokollens regler. Hvis ikke udviklingslandenes muligheder for at håndtere GMO'er på et sikkert og veloplyst grundlag styrkes, er det vanskeligt at opnå et passende beskyttelsesniveau ved handel med GMO'er, protokollens formål. Et element i protokollens bestemmelser om kapacitetsopbygning er, at parterne nominerer eksperter til et ekspertforum kaldet "Roster of Experts", herefter forum for biosikkerhedseksperter. Hvis en part til protokollen, typisk et udviklingsland eller et land med overgangsøkonomi, har brug for assistance til f.eks. konkret sagsbehandling, opbygning af administrative procedurer eller måske hjælp til risikovurdering af en bestemt LMO, kan parten – via protokolens sekretariat – bede om hjælp hos relevante eksperter.

Danmark og EU vil lægge vægt på, at indsatsen på kapacitetsopbygning styrkes. I forhold til ulandene er finansiering fra den globale miljøfacilitet, GEF og bistandshjælp fra industrialiserede lande til ulande naturligvis vigtig i den sammenhæng. Danmark bidrager til kapacitetsopbygning i forhold til biosikkerhed gennem de betydelige beløb Danmark yder til GEF. I forhold til bilateral bistandshjælp arbejder Danmark for, at alle industrialiserede lande kommer til at yde mindst 0,7 % af deres bruttonationalprodukt til bistandshjælp inden 2015. Da bistandshjælp til ulandene er efterspørgselsbestemt er det vigtigt, at ulandenes strategier for landbrugsudvikling og fattigdomsbekæmpelse m.v., samt de nationale budgetter, rent faktisk integrerer og prioriterer hensyn til kapacitet i forhold til biosikkerhed, hvis bistandsmidlerne skal komme dette formål til gode.

Øvrige emner

Blandt øvrige emner, som skal behandles på partsmødet er håndtering, transport, emballage og identifikation af LMO'er, socio økonomiske forhold vedr. protokollen og finansiering.